

Hétfői Friss Újság

Felelős szerkesztő:
Dr. Markovits Rodion

(független politikai hetilap)

Telefon: 304., szerkesztőség
és kiadóhivatal Str. Mihai
Viteazul (Rákóczi-u. 13. sz.)

A dollár kölcsön

megint aktuálissá teszi a községi önkormányzat azon hiányosságát, hogy a megválasztott képviselőtestület nem működik és az önkormányzati szervek a kormányintézkedés késedelmeskedése folytán jogaikba be nem helyeztetnek. Pedig kétségtelen, hogy a kölcsön lekötése vagy még csak komoly tárgyalása is el nem képzelhető a polgárságot reprezentáló választott képviselőtestület mellőzésével. A kölcsön felvételével a városi vagyonnak és jövedelmének egyrészt olyan lekööttsége, másrészt a városi beruházásoknak olyan nagy problémái vannak kapcsolatban, hogy ezeket csak a polgárság képviselőinek bevonásával lehet és szabad megoldani. Reméljük tehát, hogy ezen nagy kérdések feltevése siettetni fogja a polgárság jogai iránt érzékkel bíró kormány intézkedését a képviselőtestület azonnal összehívása tekintetében, annál is inkább, mert városunkban a községi választás illetve a képviselőtestület összeállítása teljesen politikamentesen, a politikai szempontok és tekintetek kifejezett mellőzésével történt.

A város polgárai között nincs és nem lehet vita abban a tekintetben, hogy városunk intézményeinek nagy hiányosságai elsősorban pénzügyi okokból találják magyarázatukat. Abban sem lehet vita, hogy városunk városiassá tételéhez elengedhetetlenül szükséges intézmények felállítása belföldi tőkével meg

nem oldható, mert ilyen tőke egyrészt nincs, másrészt ha fel is hajtható, oly drága, hogy ebből oly beruházásokat, amely beruházások jövedelmei a kölcsön törlesztését és kamatait csak részben is fedezték, alkotni nem lehet. A külföldi kölcsön nélkül tehát nálunk igazi városi életet teremteni nem lehet.

Ezen városi beruházások megkezdése pedig szociális és egészségügyi szempontokból sem halasztható sokáig. Csatornázás és vízvezeték nélkül nem lehet tisztaságot és normális egészségügyi állapotokat teremteni. Az építkezések teljes

szünetelésének idejében az építkezést a városnak kell megkezdeni, nemcsak szociális szempontból, munkaalkalmak teremtése miatt, hanem azért is, mert a város új intézményeinek elhelyezése rekvirálásokkal meg nem oldható. Egy modern állam és társadalom nem tűrheti el, hogy a lakás rekvirálás megállandósuljanak és hogy az ugys agyonzaklatott polgárság minimális kényelmében is állandóan zavarállás. Mindennél fontosabb ennek a rendszernek radikális megszüntetése.

A városi utak rémesek. Maholnap odajutunk, hogy a szállítás a városi utakon lehetetlen. Ennek kétségtelen közgazdasági hátrányai

vannak. Ezeken alaposan változtatni kell. A városi polgárság megkövetelheti, hogy a kövezetvámok olyan magassága és olyan jövedelme idején az utak rendben legyenek.

Csak a legszükségesebbeket soroltuk fel. De ezekhez hozzájön a városi élet annyi apró hiányosságainak pótlása, amelyek már halaszthatatlanok. A pénz, amelyekkel ezeket meg lehet csinálni, utban van és kézzelfogható valóság. Ezen nagy problémák megoldása érdekében tehát össze kell hívni a városi képviselőtestületet és hozzá kell fogni azonnal a komoly munkához vagy legalább is azok körvonalzásához és megtárgyalásához.

Papp Aurél festőművészt ünnepli a bukaresti sajtó

(București, május 16.) Papp Aurél festőművész öt kiállított képének szokallan forró sikeréről hasábos cikkekben számolnak be a fővárosi lapok. A művész életrajzát közlik, eddigi munkásságát taglalják és megállapítják, hogy teljesen érthetetlen, a felülmúló zseninek eddigi passzivitása. Felhívják, hogy rendezzen kollektív kiállítást képeiből a fővárosban és az ország óriási művészi nyereségének mondják, hogy ezek a rejtett erdélyi kincsek napfényre kerültek. Egyes lapok egyenes felhívást intéznek Goldis miniszterhez, a tekintetben, hogy a legmesszebbmenő igyekezettel támogassa a román művészet legújabb és reveláló erejű büszkeségét.

Nemzeti párti szenátorra szavaz a parasztpárt

(Satu-Mare Szatmár, máj. 16.) A parasztpárt és a nemzeti párt ismeretes konfliktusa, mára megoldást nyert. A tisztán parasztpárti képviselői listával szemben, a szenátorok listáján, csak nemzeti pártiak szerepelnek. Pokol Alexandru Baia-Mare — nagy bányai bányatulajdonos és Lucaci mérnök lesznek a két kollaboráló párt szenátorjelöltjei, akik nemzeti párti programmal lépnek fel és a parasztpárt ezekre adja szavazatát. Információk Florea és a parasztpárt itteni listavezetőjétől származik, középiskolai tanártól, a parasztpárt egyetemi tanár, a parasztpárt erdélyi aki egyben Bogdan Duica egyetemi tanár, a parasztpárt erdélyi vezetőjének levelét is megmutatta, mely igazolja, hogy a parasztpárt a helybeli jelölésnél jóhiszeműen járt el és távolról sem voltak pártegység bontó tendenciái.

A fűszerdetailisták önálló szakcsoportot alakítottak mai gyűlésükön, mely a Sfatul Negustoresc kebelében fogmüködni. A gyűlést dr. Fischer József vezette, akit egyben titkárukul is megválasztottak. Elnök lett: Mertiz István, ügyvezető alelnök: Borgida Miklós, alelnökök: Elefánt Jakab, Kirilla László. Ellenőrök: Polcer Ferenc, (Mogyorósi István. Sámuel Ignácz a Sfatul alelnöke meleg szavakkal rekesztette be az ülést, szerencsét kívánva az új tömörülésnek.

Korai Arnold lett a Kereskedelmi Bank igazgatója. A Szatmári Kereskedelmi Bank Részvénytársaságnak, sikerült ügyvezető igazgatójául megnevezni Korai Arnoldot, a Szatmárvármegyei Takarékpénztár volt igazgatóját. Közgazdasági életünknek ezt a jelentős tényét, mindenki a legnagyobb szimpátiával fogadja. Korai Arnold széles szaktudása, energiája és megértő egyénisége a legteljesebb bizalmat előlegezi. A tőkeerős pénzintézet mindenképp szerencsésen választott, amikor vezetésének élére Korai Arnoldot helyezte.

Eizner Hermann valutamentő tervezete a miniszter asztalán

Voltaképen nem igen mer az ember hozzászólni az ilyen szakdolgozokhoz. Élénk emlékezetemben van még a Rottenstein Jakab esete, elmondom még egyszer a gyöngébbek kedvéért.

A Rottenstein eset régebbi. Tíz vagy tizenöt éve múlt annak, hogy Rottenstein Jakab hibát talált a pénzügyminiszter költségvetésében.

Ült a kávéházba az ablaknál, olvasta a reggeli lapokat, kivette a plajbászt, egy kicsit utána számolt a költségvetésnek, ejnye milyen egy hanyagság, mondta Rottenstein Jakab és megcsóválta a fejét.

Felment a miniszterhez és megmondta neki. Személyesen a Teleszky urnak panaszolta el az egész dolgot. A miniszter először oda se figyelt, aztán ő is plajbászt vett, ő is elkezdett számolni, meg behívták az államtitkárokat is, azok is el kezdtek számolni, na és a végén megtalálták a hibát ők is, amit Rottenstein Jakab már itthon a kávéházban felfedezett és ami miatt felutazott, hogy megmondja személyesen.

Hát bizony leöntötték magukat akik nevettek, hogy ja, majd éppen a Rottenstein fog hibát találni az állami költségvetésben.

Őszintén megvallva, ez egy olyan dolog, hogy most már egyáltalán nem merek hozzászólni, különben sem volt soha, olyan jó számtani fejem.

Azt látom, hogy egy egészen szigorú törvényjavaslatot dolgozott ki Eisner bácsi, harcias paragrafusokat, szigorú intézkedéseket.

Szorongó érzéssel várom, mi lesz ha példának okáért beüt az a dolog. Mert ez esetben lőttek a Rottenstein legendának.

Ez esetben a pénzügyi Wallhallába megfordítják a Rottenstein neve felett a cimert és diadalmasan ragyog fel helyette az új pénzügyi hősnek: Eizner Hermannak neve.

Azt mindenesetre meg kell állapítanom, egyenesen frappáns volt az Eizner bácsi bevezetése:

— Kérem szépen, a valuta hullámszik. Esik a lej, meg emelkedik. Óráról-órára, perczről-perczre, más az értéke. Már most kérdem én, mi az lej? Az a lej, az mutatja az ország vagyónát. Mutatja az ország megbízhatóságát hitel dolgában, mutatja az egész gazdálkodást. Nem? Na most kérdem én megint:

Hát lehet az, hogy egy országnak perczről-perczre változzon a hitelképessége, változzon a bonitása?

Ugye nem. Tehát akkor mi az egész lej hullámszik? Akkor mit mutat hát az a lej? Mutatja a spekulációt. Nem mutatja a bonitást, nem mutatja a vagyont, nem mutatja az értéket, hanem

mit mutat? Mutatja a spekulációt. Hát akkor mit kell szabályozni? Szabályozni kell a spekulációt.

Ez a kis expozé, logikájával és élességével megállított, ez a kis expozé tömör és világos és hiába, hibátlan dialektikájú.

Ezt magamtól ilyen kerekken soha nem találtam volna ki és ezért ime itt adom Eizner Hermann rövid kiskatáját a lejmmentes tervezetét, anélkül, hogy érinteni is merném avataltan kezekkel:

Tervezet a lej javítása érdekében:

1. Első sorban Amerikából, de egyébként sehonnán nem szabad sem csekkel sem más módon idegen valutákat átutalni, kizárólag leiben történhetik minden fizetés és átutalás.

2. Effektív valutákat sem pénzes levélben sem másként az országba küldeni nem lehet.

3. Idegen országból jövők idegen valutáit illetve pénzeit a határnál az ott működő deviza központi kirendeltség azonnal hivatalos árfolyamon beváltja leire.

4. Külföldre utazók, csak a deviza központi kirendeltségénél szerezhetik meg a megengedett mennyiséget, a vételnél azonban a vevő igazolványt kap, mely közelebről illetve a bankjegy száma szerint megjelölt pontosan az általa megvett értéket. Csakis az eféle igazolvánnyal jogos vételként igazolt bankjegy tekintetik a tulajdonos jogos birtokának, egyébkénti elkobzás terhe mellett. Visszaérkezés alkalmával, ily igazolvánnyal nem igazolt bankjegyek elkobzandók.

5. Megszüntetendők a pénzbevéltő intézmények, a pénz beváltása (idegen valuta beváltása) tilos. Ennek az intézkedésnek korrektívumaként elrendelendő minden néven nevezendő idegen valuta záros határidőn belül leendő bejelentése, az egyes pénznemek számszerű (folyó és sorszáms) pontos megjelölésével. Csakis a bejelentési igazolvánnyal ellátottak lesznek az igazolványban felsorolt bankjegyek jogszzerű birtokosai és a megfelelő idegen valutákat csakis ezen igazolványok alapján lehet értékesíteni. Ez által a lej a külföldi készlet folytán kétségteletlenül emelkedni fog, vi-

szont a külföldi valutát igénylő kereskedő a deviza központonál a zugkereskedelem kizárásával hivatalos árfolyamon veheti meg, ami előreláthatólag lényegesen olcsóbb lesz, mint a pánikok által indokolatlanul felszokkentett áru valuta

6. Megjegyzés: Ha külföldről idegen valuták nem jöhetnek be, a leu állandó kereslete intenzívebb lesz, ami nyilvánvalóan jótékonyan fog hatni a leu árcsökkenésére és jegyzésére.

7. Tilos pénzkölcsönöknek, bérleti és haszonbérleti szerződéseknek, valamint kölcsönöknek, de általában minden néven nevezendő teljesítésnek idegen valutában leendő kikötése, azaz valorizálása.

Eizner Hermann tervezetét átadta Manóilescu pénzügyminiszter urnak, most, amikor itt volt.

És adom tudtára mindenkinek, akiket érdekel, hogy Eizner Hermann földink valutamentési tervezete ezidőszent a pénzügyminiszter asztalán van.

Lokálpatrióták és vese-ember, törzsvendégek és alkalmi ügynökök, kisexistentiák és grüldölök egyaránt visszafojtott lélekzettel várjuk a magas szententitát...

Háha?...

R.

Nádosy válik

(Budapest máj. 14.) A korzón, a kaszinókban, a zsurokon Jó pár napja erről beszél a pesti társaság. A história hőst sokan ismerik. A nevét mindenki. Nádosy országos főkapitány... Ur volt, kemény nagy ur. Most rab, cellás fogoly.

Amikor a cella ajtaja becsukódott mögötte, egy perzsabundás, elegáns, feketébe öltözött idősebb hölgy jelentkezett az ügyészszegen beszélgetési engedéllyel. A felesége. Nagyon sokan akkor tudták meg, hogy feleséges ember, mert majd mindig magánosan járt és mutatkozott a világ előtt.

Minden kedvezményt, ami megilleti a vizsgálati fogolyt, elutasított magától, csak egyet kért: olvasni valót minél több olvasnivalót kívülről. És itt kezdődik a regény. A feleségén, védőügyvédjén kívül más is engedélyt kért arra, hogy a letartóztatottnak olvasnivalót küldhessen. A fogházügyesség szigorú cenzurája egészen gyanútlanul beeresztett egy szerelmes regényt, a cellába.

Kinek is tűnt volna fel az, hogy a regénykötetben egyes sorokat, mondatokat vékony ceruzával aláhúztak. Az sem volt gyanús az éberszemű cenzor előtt, hogy amikor a regényt visszaküldte a fogoly, már több volt az aláhúzott sor. A regénykötet többször bekerül a cellába. Mindig több sor lett aláhúzva künn és mindig több a rab kezevonása az egyesmondatok alatt. A künn és benn aláhúzott sorok mindennél szebben beszéltek. Most aztán kiderült, hogy mit húzott alá a nő a könyv szenvedélyes soraiból:

«Vasember! Hetek óta olyan epedő türelmetlenséggel várom az üzenetet... Nem tudunk el lenni egymás nélkül. Az érzés kimondhatatlanul gyengéden és édesen muzsikál. Nagyon szomorú vagyok. Szomorú vagyok, félek attól, ami jönni fog. Eddig nyár volt és az ut virágos kerteken kanyarodott végig. Tegnapról mára ősz lett és mi lesz holnap? Holnap talán már havas pusztákon

fogunk járni. Az élet majális. Maga tudna nélkülülem élni? Ami köztünk van, sokkal több, sokkal szentebb, mélyebb, szorosabb valami. Minket a természet szánt egymásnak és az Ursten adott meg. Szeretlek! Miért is vannak szomorú dolgok a világon? Jobb volna nem tudni róluk.

A nő, aki szeret, az aranybegedü édes és puha hangjával beszél az ő drótszakálu királyához. Gondoljon reám és szeressen... Sokszor csókolja. Drága, édes, egyetlen, nekem jó uram Hűség-gel köszöntöm kegyelmedet.

És a férfi által aláhúzott sorok amelyekre amazok felelnek:

«Minden jól van ugy, ahogy van, csak az a bizonyos nyomás enyhülne már az emberek szívén. Nem alszom. Nagyon szomorú vagyok. Eddig olyan jó volt élni most tudom csak, hogy milyen jó volt.

Tudja mi volna jó? Ha most magammal vihetném. Nem lehet szívem. De hiszen majd eljön a mi kettőnk külön békéjének ideje. Az éjjel is magával álmodtam. Gondoljon reám és szeessen. Nekem semmi sincs. Füsté lett a rozsdavörös Róma is, az ametiszt színű Páris, a gyöngyragylótyú Velence, ahová együtt akarunk elmenni a jövőben. De! Az éjjel gyöngyvirágszagot éreztem ott állott ágyam előtt. «Légy hív mindhalálig és neked adom az életnek koronáit». A házasságom nem volt házasság, de engem senki sem hallott panaszkodni. Az asszonyt a törvény egy idegen férfihez láncolta. Az én házasságom darabokra tört. Ennyi az igazság. Jó asszony volt kérem, el kell ismerni, de... Magát szeretem! Reméljen! A jövő».

A korzó, a zsurok, a szalonok pletykás népe most erről a különös levelezésről beszél. És már tudni vélik azt is, hogy válóper indul a feleség ellen és benn a cellában eltökélt az az elhatározás, hogy megszürtült fejfel de egyenes derékkal újból völégény lesz Nádosy ur...

Nem kollaborál a néppárt a Cuzistákkal

Pop Darius tanfelügyelő nyilatkozata a pájesz rendeletről és a politikai nevelés korszakáról

I

litikai ellenfelek, már ismerik egymást, a megkülönböztető jelek, már fel vannak hímelve a harci lobogóra.

Elindultunk az összecsapás előestéjén, néhány nőanszot még tisztázni akartunk, néhol kissé elmosódottan jelentkeznek a színek, a ciazserp rajza, mintha nem volna elég éles...

Számár egészen furcsa város. Minden árnyalata a politikai frakcióknak képviselve, lakossága is elég vegyes, mégis, mintha itt volna a legnagyobb egység, a legkevesebb kilátás erős küzdelemre.

A kávéházban egy ur a fülembe sugja:

— Kérem, én kétségtelenül kormánypárti vagyok... Azonban ez a Goga kérem... Nics itt valami Cuzizmu a dologba... Mert kérem...

Hát ime. Polgártársam nem látja elég élesnek a csillag rajzát.

Papp Darius tanfelügyelőhöz megyek ezzel a kérdéssel. Egész őszintén megkérdem tőle:

— Tanfelügyelő ur, Ön régi Avereskánus. És hogy éppen Ön-höz jövök, megmondom az okát: Öntől akarom hallani, van-e valami alapja, annak a lappangó gyanúnak, hogy a pártja Cuzistákkal kollaborál, hogy antiszemita velleitások érvényesülhetnek. Azért épen Öntől, mert

Ön volt a híres pájesz — rendelet szerzője

és ezt a lépést határozottan antiszemita izűnek tartották, bár hiszen higiéniai szempontok...

— Nem. Ne tessék nekem aranyhidat építeni. Nem használom fel a visszavonulásnak ezt a kényelmes útját. A pájesz rendeletet én adtam ki, de egyáltalán, nem vezettek higiéniai szempontok. Vártam azonban az alkalmat, hogy a pájesz rendeletet higiéniai indokollással adhassam ki. De meg-

vallom, az intencióm. más volt. A kiütéses tifusz alkalom volt, amely alkalmából, elrendeltem a pájesznek dea kikának is a levágatását. A «kika» az avasi népviselet, a hosszú körhajt.

El akartam tüntetni a pájeszt, mert megbélyegző, megkülönböztető jelnek tartottam, mert azt akartam, hogy a zsidó tanuló, a más növendékektől semmi külső jel vagy bélyeg miatt el ne távolodjon; ne legyen guny tárgya, mint a sárga fű idején

őszintén megvallom azt hittem, hogy a zsidók maguk fognak erről lemondani, melyben én az unifikáció erős akadályát láttam. Tudomásul veszem, de nem tudom megérteni, hogy a zsidók önkéntesen vállalják ezt a feltűnő, de szerintem nem esztétikus viseletet. Nem higiénia, de a kis növendékek állandó céltablája, gunyolódás, szelektálódás, a nevelés gátlásai, melyek bizony maradandó nyomokat hagynak. Ezt akartam eltüntetni. Örveked, hogy megmondhatom. Hogy megújízhatem. Ami pedig a «kikát» az az avasi körhajtja illeti: ez igen. Ez higiénia. A kiütéses tifusz, alkalmat adott arra, hogy betilt-sam. Betilt-sam, pedig erre is rá lehetne fogni, hogy nemzeti viselet, hogy román különösség, hogy nemzeti izű és színű...

— Szóval a Cuzisták antiszemitizmusával...

— Semmi közösségünk. Sem pártomnak sem nekem.

— Gogáról...

— Goga költő és író. Nemzeti szellemű költő és erősen hazafias tendenciájú író. A költő a nemzete nyelvében éli ki magát, eszköze a nemzeti nyelv, csak természetes, hogy hatványozottabban éli mindazt a mi nemzeti, hatványozottabban, mert művészi élményként is apercipiálja, mindazt ami speciálisan nemzeti büszkeség vagy nemzeti fájdalom. Talán a nemzeti vonatkozásoknak ez a költői kihangsúlyozása, keveri az antiszemitizmus gyanújába, ámbár...

— Van ámbár?

— Van. Vannak speciális zsidó bűnök, mintahogy nem mulasztom el megjegyezni vannak speciális román bűnök. Lánkereskedelelem, spekuláció, csempészés más eféle improduktív tevékenység ugye ezek elkövetői, jobbára zsidók. Viszont, hivatali visszaélést, inkább román követhet el. Tessék tehát jól distingválni! Mi a lánkereskedelemtől, a parazitizmustól, a hivatali visszaéléstől üldözzük, tekintet nélkül az elkövető fajára vagy vallására. Ma-

gunk is jól tudjuk, hogy bizonyos társadalmi, történelmi politikai és gazdasági energiák, dobnak egyes fajokat arra a pontra, ahonnan, helyzeti energiájuknál fogva: különösen alkalmas talajuk van, sőt kizárólagos alkalmuk a bűnözésre. Tehát ismétlem: a parazitizmust üldözzük, minden fajta jelentkezésében. A tisztas kereskedelemtől, a legmélyebb pártolástól, sőt szeretnénk, ha a románság is nagyobb lendülettel kapcsolódna belé. Nem kérem... Produktív zsidókat és kulturális zsidókat szeretnénk és a saját érdekünkbe szeretnénk, de ez csak nem antiszemitizmus? Mintahogy nem nemzetellenes, hogy kulturális zsidókat és produktív románokat akarunk...

— A tanítószag...

— A tanítószagtól nem várom, hogy politizáljon. Ellenben egy magasabb rendeltetésnek szívesen látom a szolgálatában. Wells világtörténelmében van egy megragadó mondat, valahogy úgy szól: hogy a világtörténelmi epochák között, egy igen fontos periódusba léptünk. Nevezetesen

megkezdődött a tömegek politikai nevelésének a korszaka. Ezt a politikai nevelést fontos feladatnak tartom. Szeretném, ha mindenki tagja volna valamely pártnak, szeretném, ha mindenkinek volna világnézete. Szeretném, ha mindenkit érdekelné, mélyen, erősen, foglalkoztatna mindenkit a közvetlen sorsa, ha mindenki beleszólna, aktív részt venne: a sorsa intézésében...

Dr. Burkus Traján képviselő-jelölt urat kerestem fel ezután. Az Európa terraszán sörözött Bre-tán Luciánnal és néhány politikai elvárhatóval.

— Igaz az, hogy maguk és a néppárt, valami kollaboráció...

— Kérem a leghatározottabban megcáfolni. Önálló listánk van, semmi más párttal közösséget nem tartunk.

— Azt hallottam, hogy van a Cuzista pártban egy árnyalat, amely hajlandó volna túrni a zsidókat...

— Ilyen árnyalat nincsen. Viszont az igaz, hogy csak a tizen-négy óta bevándorolt zsidókkal szemben vagyunk ilyen szigorúak. A régiek, azok maradhatnak. Persze az hibás nézet, hogy mi bot-tal akarjuk kiűzni ezeket a bevándorolt zsidókat. Törvénnyel akarjuk ezt elérni és minden tett-legesség kilengés, nem pedig pártprogram. Nemzeti sajtót akarunk, nemzeti irodalmat...

— A zsidó nem csinálhat nem-

zeti sajtót, vagy nemzeti irodalmat? Hát például, mint a magyaroknál...

— Ne csináljon. Sajtót semmi esetre.

— Kérem, én irtam egy pár avasi történetet... Szeretném folytatni... vannak bizonyos értékes lélektani mélységek, avasi sajátosságok...

— Hát kérem, irodalmat, lehet. De sajtót, már úgy értem a román napisajtót, azt kizárólag románok lássák el.

— A numerusz klauzuszhoz...

— Ragaszkodunk.

— Erdélyben nincs értelme. Itt alig van zsidó az egyetemen.

— Beszarabiában, Moldovában, Bukovinában van.

— Dehát az mégse program kérem, egy negatívum. Antiszemitizmus. Hát ez nem tartalom, ez egy negatívum.

— Persze, hogy nem tartalom. Éppen ez az, hogy van nekünk egyéb programunk is, de az emberek azt hiszik, hogy az egész csak a zsidóellenességből áll. Dehogy. Kedden délelőtt ki fogjuk fejteni. Legyen szerencsénk.

— Nem fognak megverni?

— Nem.

— Nos és, példának okáért...

Ha már ilyen jól megértjük egymást... El tudja képzelni képviselőjelölt ur... Hogy nem léven az antiszemitizmus kizárólagos tartalom... Mondjuk... El lehet képzelni... hogy egy zsidó önkre szavazzon...

— Ezt nem tudom elképzelni. Nincs is rá semmi szükség...

Ezután a sikertelen felkínálkozás után, leforrázva távoztam és megállapítottam, hogy a Cuza pártja tényleg nem kollaborál...

*****

A szatmári szervezett vasmunkásság ma délelőtt tartotta népes taggyűlését, melynek tárgya az új kollektív szerződés volt. Szilágyi Péter, a vasmunkások szakszervezetének elnöke vezette a gyűlést. A taggyűlés a vezető-ség szerződés — tervezetét fogadta el. A vasmunkásoknak béremelési követelését az amszterdami alapon álló központ irányítja. A taggyűlésen vendégek-ként Buciuman Pável és Berkovits Simon a párt szatmári képviselő jelöltjei is megjelentek.

„Victoria” kávéház ma már meghitt találkozóhelye egy családoknak, mint a fiataloknak. Intim és kellemes szórakozást nyújt illusztrált lapjaival és legjobb zenéjével. Minden este állandó buffet s a legjobb fajb-rok.

Lőwey parfumeria

Piața Brătianu 4 szám.

Francia parfümök, puderek, pipere szappanok, Eau Col-logue különlegességek, kötszer és gummiárak, beteg-ápolási kellékek stb. Nagy-választék és olcsó árak!

Csodás szép angol gyapjuszövetek legolcsóbb beszerzési forrása

Weisz Gyulánál

Legyen teljes bizalommal a céghez, mert 32 éves fennállása óta még nem fordult elő reklamáció. — I. Semler London angol gyapjuszövet különlegességek és Scierg :: gyapjuszövet gyárak lerakata. --

Szigoruan szabott árak!!

Hogy megy a lei kontreminálás?

Akiknek még nem kínálkozott alkalmuk, hogy egy izgalmas tőzsdei tumultust végig nézzenek, azoknak halvány fogalmuk sincs arról a bábeli zűrzavarról, arról a vad pénzhajszáról, ami egy ilyen üzleti napon a tőzsdét jellemzi. — Az egész olyan, mint egy útközet, hol elkecseregett küzdelem folyik a kontreminörök és hosszisták között, hol egyik küzdő fél kerül alul, vagy felül, aszerint, mint a folyton hullámzó árfolyamok a lacsonyak, vagy magasak.

Budapestén a hivatalos tőzsde délelőtti tizenegy órakor kezdődik. De már fél-tizenegyhór hemzseget a Szabadság téri és Nádor-utcai bejáróknál a tőzsdeitárgyak tömege, csoportokba verődve tárgyalják és latolgatják, vajjon mit fog hozni a mai nap? Hossz lesz, vagy besz.

Tizenegy óra előtt pár percel mindenki a hatalmas terembe tördül. Oriási nagy helyiség az, köröskörül páholók, a bankok és nagyobb cégek részére. Minden páholóban asztal, párnázott telefon-fülkék, nehogy kihallgathasson valaki valamit.

A magasban villanyszámok gyulnak ki, azonnal észreveheti bárki, a terem bármelyik sarkából, hogy telefonhoz hívják. Az árjegyző titkárok részére pódiumok vannak állítva, felette egy nagy fekete tábla. Ezeken a táblákon vannak feltüntetve azoknak a valutáknak, vagy értékpapíroknak neve, amelyeket itt jegyeznek.

A fagok a táblák körül csoportosulnak, aszerint kinek melyik értékében vagy valutában van üzlete.

Ezeket a csoportokat tőzsdei nyelven «kreclik»-nek nevezik. Van dollár, font, lei, Ganz Danubius és más «krecli».

Pont tizenegy órakor megszólal a hivatalos tőzsde kezdetét jelző csengő és nyomában 6000 torok egymásba olvadó, fülsiketítő ordítása következik...

Folytonos adok, veszek, megtartom és különböző valuták és értékpapírok neveit lehet ebből az ordító káoszából kivenni.

Megkezdődött az üzlet. — Ez így tart egész egy és fél óráig anélkül, hogy ez a zaj egy pillanatra is elnémulna.

A «lei kreclit» körülövező embergyűrű ordítja az árfolyamokat, melyeken venni, vagy eladni szeretne. Az ár árfolyam, melyet a vevők kiabálnak pl. «250-ért veszek leit» — ezt hívják pénz-kurzusnak. Azt az árfolyamot pedig, melyet az eladók kiabálnak pl. «260-ért adok leit» hívjuk árú árfolyamnak. (Tényleges árfolyamnak nevezük azt az árfolyamot melyen a kötés létrejön.) Fent felsorolt árfolyamokat a titkár állandóan jegyzi és figyelemmel kíséri,

hogy az üzlet minden tekintetben korrektül folyjon le.

Az árfolyamok kialakulása tehát kereslet és a kínálatról függ. — Vannak azonban itt is — különösképpen itt — kik önző nyereségvágyból a legképtelenebb dolgokat művelik. — Ezek az úgynevezett kontreminörök.

Ez egy zseniálisan megszervezett társaság, melyeknek szála az egész világ tőzsdéin képviselve vannak. Kitiűnő összeköttetésekkel és hatalmas pénzüsszegekkel rendelkeznek és épen ez oknál fogva merészségük nem ismer határt. — Nem külön-külön bocsájtkoznak egyéni akciókba hanem

együttiesen előre ki-eszelt haditerv szerint a legpontosabb részleteket is kidolgozva, törnek egy-egy ország valutájára.

Mihelyst észre vesznek valamit ami őket egy betörésre (betörés tőzsdei nyelven a kontreminálás kezdete) azonnal akcióbba kezdenek Budapesten főképp Hoffmann Gusztáv nevéhez fűződik a kontreminál kapcsolatos minden esemény.

Volt azonban reá eset, hogy sikerült ezeket a jól felkészült és percnyi pontossággal dolgozó kontreminöröket is bewiklizni. (tőzsdei nyelv: beszorítani.)

Példa reá a frankkontremin melyen Bosel vagyonának felét 100 millió dollárt veszített el. Azonkívül közép Európa összes tőzsdéit ez a kontremin ingatta meg annak idején. A Bécsi Depoziten bank és számtalan kisebb nagyobb vállalatot bukása ezzel az első frankkontreminéuillal van kapcsolatban. (Ezzel volt összefüggésben Krausz Sámuel az Angol Magyar bank éléről való távozása is).

Ezt akarták megismételni úgy látszik a lejjel is, de — most már nyilvánvalóan — meddő maradt a kísérlet és a derék kontreminörök ezuttal ismét véres fejjel buktak vissza.

Utlevél

viumokat szerez gyorsan és pontosan, futár: vasárnap, szerdán és pénteken.

Teviovi's Sätmar

Piata Bratianu, Dácia udvar.

Menetjegy iroda

Jegyek a külföld minden állomására. Telefon 249.

Utlevél vizumot

szerez gyorsan és pontosan a legolcsóbb áron

Futár mindennap

Iroda: Str. Horia (Károlyi-köz) 2.

Klein Elek

cégnél
Városi
bör-
palota

No. 717—1926, exec.

Publicațiune de licitație.

Subsemnatul executor judecătoresc aduc la cunoștința publică în senzul legii LX din 1881 § 102 respective legea XLI din 1908 § 19 cumcă lucrurile următoare ș. a. cassă de bani, mașină de scris model Rap., masă de scris eu postav roșu, cari în urma decisiului No. 6. 3083—1924 al judecătoriei de ocol din Sighețul-Marmației, s'au sechestrat în favorul reclamantului Dr. Bernat Davidovics, impotriva urmăritului, pentru incasarea capitalului de 16969 Lei, și acces, prin execuție de acoperire și cari s'au prețuit în 27000 Lei, se vor vinde prin licitație publică.

Se fixează termen de licitație pe ziua de 22 Maiu 1926 la orele 10 a. m. în orașul Satu-Mare, calea Traian No. 10.

Satu-Mare, la Aprilie 1926.

ss. Herscovics Alfred
executor judecătoresc.

SCHWEGER

Tűkgyár, üvegmaratás, üvegcsiszolás és épület üvegezés.

Kazinczy u. 30.
Telefon: 161.sz.

Szénsavas, sós és kemény fürdők, hidegvíz kurák és pakolások megkezdődtek a Római kerti gőz- és kádforrásban. Minden hét csütörtök délutánján gőzfürdő nőknek zóna árban

Legszöbben, legjobban fest, tisztít és átalakít mindenemű kalapokat
az amerikai 1-10

Jelenik Lajos

egyedüli gőzerő berendezett, világvárosi mintájú **kalapkészítési vállalat**, str. Col. Jacobini (Városmű-u.) 25. sz., a Liceum tornacsarnokával szemben. Saját készítményű kalapokból állandóan nagy raktár. A legolcsóbb árakill!

VEȘCAN és MERTZ

női és úri divatruház, egyenruházati, intézeti, polgári szabóság

Börszáműzők nagy választékban

A LEJ ESİK

Tavaszi és nyári cipő-újítások:

VAJDA

cipőruházásba. Döspöki-ruház

Kedvezően beszerezhető államilag ólomzárolt

Lóheremag Lucernamag

Északnémet Ruedlinburgi Répa mag Ifj. Freund és Fia részvényét. Satu-Mare

„Ferrone” világhírű

GYERMEKKOCSIK

legolcsóbban legnagyobb választék **Corsó Bazárban** (Gindl mellett) Piața I. Bratianu.

Férfi és női szövetek, téli kabátok melyen leszállított árakban 150 széles, kabátszövetek 220 leitól minden 00 színben 00